

HOMILIA

EVSEBII CAESARI

ensis episcopi, de corpore & sanguine domini.

Agnitudo celestium beneficiorum, angustias humanae mentis excidit: & propterea ita ordinavit divina providentia, ut quod in nobis ratio rerum mole victa non poterat, fides deuota conciperet, & intellectu crudelitas robusta nutrirer. Cum ergo per primam transgressionem in Adam origine, morti teneremur obnoxii, prospiciens ex alto deus, in quo essemus genere debitores, iuxta qualitatem captiuitatis, reparavit munus redemptionis. id est, ut pro debita morte offerret indebitam: quia nec nos vnde viveremus, nec ille vnde mereret. Materiam de nostra mortalitate suscepit, ut de sua immortalitate collata, mori posset vita pro mortuis. Et ideo quia corpus assumptum ablatum erat ex oculis nostris, & sideribus allatum, necessarium erat, ut nobis in hac die sacramentum corporis & sanguinis consecraret: ut coleretur iugiter per mysterium, quod semel offerebatur in praesentium: ut quae quotidiana & indefessa currebat pro hominis salute redemptio, perpetuum esset etiam redemptionis oblatio: & perpetua illa vita viveret in memoria: & semper praesens esset in gratia. Vere unica & perfecta hostia, fide aestimanda non specie. Nec exterioris censenda est visu, sed interioris affectu. Vnde merito caelestis confirmat autoritas, quia caro mea

DE CORP. ET SANG. DOM.

vere est cibus: & sanguis meus vere ē potus. Recedat ergo omne infidelitatis ambiguū: qñquidē qui autor est muneris, ipse etiā testis est veritatis. Nam inuisibilis sacerdos, visibiles creaturas in substantiā corporis & sanguinis sui, verbo suo secreta potestate cōuertit, ita dicens: Accipite & comedite. hoc est corpus meū. Mat. 26.
& sanctificatione repetita, Accipite & bibite: hic ē sanguis meus. Ergo ad nutū ꝑcipientis dñi, repente ex nihilo substituerunt excelsa cælora, profunda fluctuū, vasta terrarū. Pari potentia in spūalibus sacramentis, verbi percipit virtus: & regi seruit effectus. Quanta itaq; & q̄ celebranda officia, vis diuinæ benedictiōis operatur. & quō tibi nouū & impossibile esse nō debeat, q̄ i Christi substantiā, terrena & mortalia cōmutantur: te ipsum qui iam in Ch̄so es renatus interroga: dudum alienus à vita, peregrinus à misericordia, à salutis via intrinsecus mortuus exulabas: subito inuariat⁹ Ch̄i legibus & salutaribus mysteriis inouatus, in corpus ecclesiæ non vidēdo, sed credēdo trāstisti. Et de filio ꝑditionis, adoptiuus dei fieri occulta puritate inuicruisti: in mēsurā visibili pmanens, maior factus es teipso inuisibili, sine quantitatis augmēto. cum idem atq; ipse esses, multo alter fieri fide processibus meruisti. In exteriore nihil additū est: & totū in interiore mutatū est: ac sic hō Ch̄i filius effectus, & Ch̄s in hominis mēte formatus est. Sicut ergo sine corporali sensu ꝑterita vilitate deposita, subito nouā induit⁹ est dignitatē, & sicut hoc qd in te deus lesa curauit, infecta diluit, maculata deterfit, non oculis, sed sensibus sunt credita: ita & cum reuerendū altare cibus satiandus ascēdis, sacrum dei tui corpus & sanguinē fide respice: ho-

E V S E B I V S

nore mirare: mente cōtinge: cordis manu suscipe: &
 maxime haustu interiori assume. Quod si illius legis
 māna q̄ legitur, Pluit illis manna vt ederēt. Hoc vni-
 cuiq; sapiebat, q̄d desiderius concupiscebat: aliud erat
 quod sumebat, aliud quod videbatur: inuisibilis sapor
 ille in singulorū sensibus formabatur. At ergo illud le-
 gis manna cælitus illapsum, p̄ multimodas suauita-
 tes naturæ suæ meritū, & generis sui excedebat intui-
 tū, & cum creaturā suam dispensatio largitori multi-
 plici diuersitate cōdiret, præbebat gustus, quod igno-
 rabat aspectus, inxta p̄cipientis desiderium, escæ illi no-
 uitas, & dignitas nascebatur. Vnumquēq; variis &
 alienis saporibus reficiebat, mellisfluum pluuiæ illius
 donum: & multiplex sicci imbris obsequium. Quæ
 cum ita sint, quod illic aueritas faciebat, hic fides fa-
 cit. Et si in corpore cibus sapiat, in corpore deus cre-
 dularitati p̄ficiat: sicut legimus: Accedit hō ad cor altū,
 & exaltabitur deus. Ideo quod tibi delectatio obtine-
 bat in faucibus, hic b̄ndictio opatur in sensibus. Ad
 cognoscendum & p̄cipiendum sacrificiū veri corpo-
 ris, ipse te robur & potentia cōsecrantis inuitat. Qui
 tunc latuit p̄figuratus in manna, est tibi manifestatus
 in gloria & gratia. Ipsum autē fuisse manna illius spe-
 ciem præsignatum, etiam Propheta euidenter osten-
 dit dicens: Panem angelorum manducauit homo, pa-
 nem cæli dedit eis. Et quis panis angelorum est, nisi
 Christus: qui eos cibo suæ charitatis exatiat, hunc pa-
 nem dicente Propheta, sexta die duplum colligas: sab-
 bato autē non colliges: dum à primo .i. à dominico
 die in lege tribuitur, & in solo sabbato denegatur. Iā
 tūc Christus ab ecclesia cui dominicū diē resurrectio

Exo. 16.

DE CORP. ET SANG. DOM.

cōsecrauit, recipiendus oñdatur: & synagoga ad quam
culcus sabbati pertinebat, negādus esse phibetur: dum
dies iste. i. dies septim⁹, celesti panis fraude mutilatur.
De q̄ pane verus narrat historia: Nec q̄ plus collegerat
habuit amplius: nec qui minus parauerat, reperit
minus, eo q̄ eucharistia sacra pceptio, non in quanti-
tate, sed in virtute consistat. Quod corpus sacerdote
dispensante tm̄ est in exiguo, quantū esse cōstat in to-
to. Quod cum ecclesia fidelium sumit, sicut plēnū in
vniuersis, ita integrum probatur esse in singulis. De
quo sensu apostolica sententia deriuata est dicēs: Qui
multum habet, non abundat: & qui modicum, non
minorabit. Si forte esum panis esurientibus appone-
remus, non ex toto perueniret ad singulos: quia par-
ticulatim & minutatim proportiōe sua vnusquisque
præsumeret. De hoc vero pane cum assumitur, nihil
minus habent singuli quā vnuersi: totum vnus, to-
tum duo: totum plures sine diminutione percipiunt:
quia benedictio huius sacramenti scit distribui: ne-
scit distributione consumi. Sacramenti itaque hu-
ius formam, in Iudæorum paginis inuenimus expres-
sam. Nam & de Melchisedech cuius genealogia, vel o-
rigo dicitur ignota, in Genesi legimus: Et Melchise-
dech rex Salem, protulit panē & vinū & bñdixit A-
brahæ. Melchisedech autē fuit sacerdos dei summi: dū
à p̄putio. i. à gētili, circuncisio futura benedicitur: ec-
clesiæ gloria prædicatur: & synagoga infideli plebs ex
gētibus exq̄sita, præponitur. Hic ergo Melchisedech
cuius genealogia vel origo notitiam illius tēporis la-
tuit, oblatione panis & vini, hoc Christi sacrificium
præsignauit. De q̄ Propheta, p̄nuntiat. Tu es sacerdos

Gen. 14.

A M B R O S I V S

inæternū, s̄m ordinē Melchisedech. Nā & beatus Moyses de eo mysterio loquēs, vinū & sanguinē sub vna appellatione significat: in benedictione Patriarchæ, dominicā passionem multo antè demōstrante ita in-

Gen. 49 quiēs: Lauabit in vino stolam suā: & in sanguine vuae pallium suū. Adverte q̄ euidenter constet vini creaturam, Christi sanguine nuncupandā. Quid adhuc de hac duplici specie inq̄rere debeas, ipso dño attestante cognosce: Nisi inq̄t māducaueritis carnē filij hoīs, & sanguinē biberitis, nō habebitis vitā in vobis. Quod testimoniū, cōtra Pelagij blasphemias, euidentissimū atq; validissimū est: q̄ asserere arrepta impietate presumit, nō prop̄ vitā, sed propter regnū celorū baptismū paruulis conferendū. Sub his em̄ verbis dei quib⁹ euangelista p̄nuntiat, non habebitis vitā in vobis, aperte intelligenda est omnis anima munere baptismi vacua, non solū carere gloria, sed vita. Hoc itaq; dominici sanguinis vinū, aqua miscendū esse, non solū traditiōe dñs, sed etiā ipso genere passionis ostēdit ex cuius sacro latere, sanguis & aqua lanceæ illisione perfluxit, sicut & Propheta multo antè p̄cinit dicēs: Percussit petrā, & fluxerūt aquæ. Et Apost. Bibebāt

Psal. 77 inquit de spūali cōsequenti eos petra: petra autē erat

2. Cor. 10. Ch̄s. Vides igitur q̄ qui de Ch̄ri biberit gratia, sequitur eū Christi mīa. Sed & in Salomōede ipso deo p̄ditū

pro. 9. Etū legimus: Sapientia inquit edificauit sibi domū. .i. corp⁹ hoīs assumpsit, in q̄ habitauit plenitudo diuinitatis. Et subdidit columnas septē: quia illū benedictio spūs sancti, gratia septiformi impleuit. Mactauit hostias suas, miscuit in cratera vinū suum, & parauit mēsam suā. Et in sequenti: Venite & edite de meis panibus

DE CORP. ET SANG. DOM.

Dus: & bibite vinū quod miscui vobis. Admixtū ergo aqua vinū legimus: nūc causam cur vtrumq; dominus misceri voluerit, inquiramus: quādo in Iudæorū cōuiuio nuptiale vinū, id est fides in eis deficiebat. Vnū inquam deficiebat, quia vineæ fructū negabar, de qua dicit: Expectaui vt faceret vnam: fecit autē spinas. Vnde & certū spineū capiti redēptoris imposuit: Quādo siquidē dominus nuptiali tempore, id est quando sponsus ecclesiæ suæ Paschali exultatione iungendus aquā in vinū cōuertit, manifeste præfigurabat multitudines gentiū, de sanguis sui gratia esse vēturas. Per aquas autē populos significari, sacris aperit eloquijs: sicut legimus: Aquas istas quas vidisti, populi sunt, & gentes & linguæ. Aduertimus in aquis figurā gētium demonstrari in vino autē, sanguinē dominicæ passionis ostendi. Ac sic dum in sacramentis vino aqua miscetur, Christo fidelis populus incorporatur & iungitur: & quadā ei copula perfectæ charitatis vnitur: vt possit dicere cum Apost. Quis nos separabit à charitate Christi: tribulatio: angustia: an persecutio: & reliqua. Deus autē homini suscepta sanctificatione miscetur, quādo fides in ipso pectore, affectu iustitię, misericordiæ, pietatis, infunditur: etiā in hoc ipso quod numerosis tritici granis confici nouimus, vnitatē cōstat assignari populorū. Sicut em̄ frumentum qđ solita purgantis solitudine præparatum, incandidā specie molarē labore perficitur, ac per aquā & sanguinē, in vnus panis substantia congregatur, sic variegentes diuersęq; nationes, in vnā fidem cōuenientes, vnū de se corpus Christi efficiunt: & Christianus populus quasi tritici innumerabilia milia, à sacrilegis nationi-

Rom. 8.

E V S E B I V S

bus fide purgante atq; cribrante, secernitur: & in vinum quasi in fidelium lolio pertranseunte colligitur: & duorum testamentorum instructione, velut frumentum gemino molarum opere curatum, nitescit, & in illam primæ originis dignitatem natiuo cando re mutatur: ac per aquam baptismi vel ignem spiritus sancti, æterni illius panis, corpus efficitur. Sicut ergo se partiri grana ab illius confecti panis adunatione non possunt, & sicut aquam in vino permixtam, iam ad propriam redire substantiam non posse cernimus, sic & fideles quiq; atq; sapientes, qui redemptos se Christi sanguine sciunt, ita debent quasi inseparabilia membra capiti suo fidei conseruatione, & ardentissima religione sotari, vt ab eo non voluntate, non necessitate seiungi, non vlla terrenæ spei ambitione, non deniq; ipsa possint morte diuelli. Nec dubitet ququam primarias creaturas nutu potentia, præsentia maiestatis, in dominici corporis transire posse naturam, cum ipsum hominem videat artificio cælestis misericordia, Christi corpus effectum. Sicut autem quicumq; ad fidem veniens, ante verba baptismi adhuc in vinculo est veteris debiti, his vero commemoratis, mox exuitur omni fece peccati, ita benedicendæ verbis cælestibus creaturæ, sacris altaribus imponuntur: antequam in vocationem summi nominis consecrentur, substantia illic est panis & vini: post verba autem Christi, corpus & sanguis est Christi. Quid autem mirum est, si ea quæ verbo potuit creare, verbo possit creata conuertere: imo iam minoris videtur esse miraculi, si id quod ex nihilo agnoscitur condidisse, iam conditum in melius valeat commutare.

DE CORP. ET SANG. DOM.

Require quid ei possit esse difficile, cui facile fuit visibilia & inuisibilia voluntatis imperio suscitare: cui facile fuit hominem de limi materia figuratum, imaginem etiam suæ diuinitatis induere. Cui promptum est eum rursus reuocare ab inferis: restituere de perditione: reparare de puluere: de terra in cælum leuare: de homine angelum facere: corpus humanum conforme corpori claritatis suæ reddere: & figmentum suum in regni sui cõsortio sublimare: vt qui corpus fragilitatis nostræ assumpserat, nos in corpus suæ immortalitatis assumat: ad quã gloriosam resurrectionem piis nos operibus præparare dignetur, qui regnat in secula seculorum.

Amen.

ERRATVM.

Columna 12. quaternionis c. linea prima
lege, in lac, pro in hac,

DE CORN. ET SIMIL. DON.
Superbis deus reficit, humilibus autem dat gratiã,

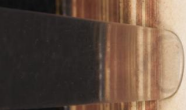

Parcere subiectis & debellare superbos.

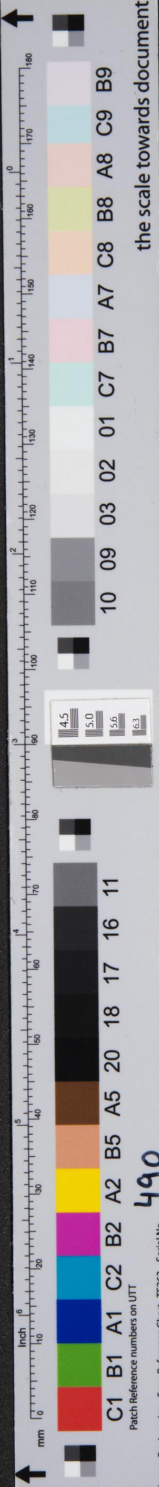

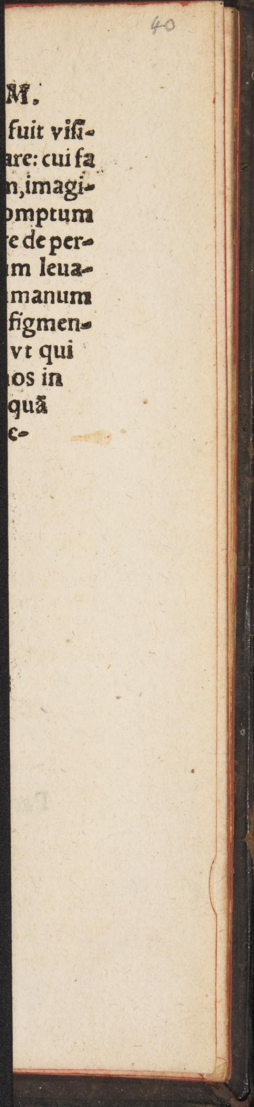

the scale towards document

Image Engineering Scan Reference Chart TE263 Serial No. 490

M.
fuit visi-
are: cui fa-
n, imagi-
omptum
e de per-
m leua-
manum
figmen-
vt qui
os in
quã
c-